

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 15. JULIJA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 46.

Podmorski čoln pred sovražno ladjo v Adriji.

Nemški napad na francoski oklopni avtomobil. ☉ Turki pri Galipoliju. ☉ Italijanski oddelek s kolesi na motor. ☉ Albanski pohod proti Srbom. ☉ Človek brez rok. ☉ Oddelek nemških vojakov s strojno puško. ☉ Ruski ujetniki. ☉ Albanska gorska pošta. ☉ Na nevjorski borzi.

Morje.

Skica. Spisal W. Korolenko, poslovenila Berta Vitek.

1.

Solnce je zašlo in zapihal je veter. Zahod je bil škrlatastordeč, kolikor bolj na široko je žarelo obzorje, tembolj mrzlo in skrivnostno je postajalo morje. Valovi so plesketali, butali in šumeli, tupatam so se pršeče dvigale bele pene; zdelo se je, da se hoče dvigniti globočina na površje, vsa bleda pridržanega srda.

Oblaki so se vlačili v dolgih trakovih preko neba in zdelo se je, da je vsled njih nebo še bolj plameneče. Od vzhoda so se bližale črne sence nove noči ter so se vlegale na razburkano morje, kakor bi se peljale žrelu velike peči nasproti, so se v vetru stezale vedno bolj in bolj plamtečemu zahodu.

žalostna iskra nad kipečim, neskončnim prepadom...

»Stoj!... Kdo tu?!« ... —

Straža je zavpila z okopa nad čolnom, in vojak, ki je svojo postavo iztrgal iz teme, je nameril puško. Toda morje je bolj strašno kot človek. Ribič ne sme izpustiti jadra in krmila, in glas zamre v šumenju in pljuskanju morja. Oprezno čaka čoln naval valov; umakne se, se nena doma strese... in v hipu pade jadro; čoln zleti v mali zaliv.

»Kdo tu?« vpraša vojak vnovič in veselo gleda na gibčni čoln, ki se zdaj rahlo ziblje na mirni gladini v zalivu, in na razdraženo morje...

»Bratec... glej, kako se kuha... odpri...«

»Čakaj, takoj! Pokličem oficirja!«

Na okopu so se prikazale nove po-

žasto ograjo. Jetnik je pogledal na morje — in bliskoma skočil od okna. Morje je kipel — in spodaj se je na bregu gugal in zibal na valovju čoln. Misli je, da se moti, da je to blazna podoba njegove razgrete domišljije — mračna sila nočne temnine, ki mu je pričarala to sliko... Korakal je po svoji kletki gorindol, njegova senca je padala skozi železje v oknu. In spet je planil k odprtini in z žarečimi očmi strmел podse v temo. Valovi so šumeče bili ob breg, zibajoči se čoln ga je vabil in dražil. Jadnik je enakomerno škripal vsled udarcev valov ob barko; jetniku se je zdelo, da sliši vabeče petje, ki ga z nežnimi, pojočimi glasovi vabi in kliče iz temne ječe. Mož je spet odskočil, v nasprotnem kotu se sključil v dve gube in mlo strmел v okno. Nočna lučka je osvetljevala z enakomerno rdečkasto svet-

lobo davno že do zadnjega kota znano mu ječo. Toda v tem hipu je videl samo eno: skozi temno okno je strmela v ječo divja noč. Morečo tišino v ječi je nadomestovalo tuljenje vetra; mož ni mogel pozabiti belega čolna na valovih. Prisluskoval je, in — med šumenjem morja in žvižganjem vetra je včasih slišal nežno, rahlo škripanje jadnika.

Prešlo je nekaj minut.

Jetnik se je hipoma vzravnaval in stopil k steni. Odstranil je kamen in iz skrivnostnega skrivališča potegnil malo pilo. Stopivši k vratom, je pritisnil uho na ključavnico in poslušal. Vse je bilo tiho. V bližnjem hodniku ni bilo slišati korakov. Zdelo se je, kakor bi bilo vse življenje zamrlo; samo razsajanje viharja se je slišalo v ječi. Nato je mož stopil k železju. Že davno prej je ravno ob takih viharjih dneh napilil omrežje. Drsanje pile se je vtopilo v nevihti, da niso straže ničesar slišale.

Čemu je to delal, sam ni natanko vedel. Nad njegovo glavo je korakal gorindol stražnik ter lahko z enim samim pogledom pregledal breg. Ponoči so se čolni ustavljali na drugi strani in samo v viharjih nočeh je lahko pilil, samo v viharjih nočeh, ko se je stražnik stisnil v svojo hišico in se zavil v plašč, v trdni veri, da se v takem vremenu ne more približati noben čoln, da se v takih nočeh nihče ne upa na morje — samo v takih nočeh je upal, da bo prepilil železje ter ubežal svoji mračni ječi.

Čemu?... —

Vse to je vedel, toda človeško srce je tako čudno, da preneha biti, če mu ugasne zadnja iskra upanja. Temno in nedoločno upanje je še živelo v njem; če je gledal na morje, ko je ležalo mirno in gladko kot zrcalo, je s trpljenjem čakal na vihar. In kadar je tulil veter in je morje kipeče in sikajoče butalo svoje valove na breg, je dolge noči pilil in pilil. Ko se je vrgel na svoje trdo ležišče, je globoko zaspal in sanjal o prostosti. Vedel je, da ga od svobode loči samo tenko, skoraj

Nemci napadajo francozki oklopni avtomobil.

V daljavi se je zibalo belo jadro kakor perot prestrašenega ptica. Zapoznili ribič je bežal pred bližajočo se nevihto ter krmil svoj čoln na breg vojne luke.

Nevihta je bila blizu... Domači breg komaj viden; morje je burkalo; globoka tema se je vlegala na valove... Ribiški čoln je jadrno brzel k trdnjavi, ki se je videla od daleč z morja.

Valovi bijejo ob kameniti breg; bela pena se zbira v venec okoli otoka, voda pljuska, se dviga vedno višje in višje, pada in kipi.

Trdnjava stoji, temna opazuje igro valov kakor srdit sovražnik; mračne, z mahom poraščene pečine skrivajo njene moči.

Nebo se temni, pada noč. Odtam, kjer se dvigajo v temo odete dolge vrste belih glav iz morja, prihaja nevihta s prečno nočjo...

Z enega okna v trdnjavi je zasvetila rdeča lučka in kmalu je izginil otok s trdnjavo v temo za vedno se pomikajočimi valovi... Samo rdeča lučka je stala nad njimi, nad sikajočo planjavo — majhna,

stave. Komaj se razločijo človeški glasovi ob šumenju morja in viharja; čim bolj hrumi morje, tem prijaznejši so glasovi... Kmalu so se odprla velika vrata v obzidju in ribič je vstopil v trdnjavo. V vojaški kočici bo imel mir in prijetno gorkoto v razdivjani noči. Prijetno mu de zdaj spomin na sovražno šumenje in divjanje valov v oceanu, na temno neprodarno noč, ki lega tam na prepade, tam, kjer je bil šele pred par hipi... Prijetno deno na to spomini za mizo, na kateri gori svetla luč, kjer vabi kadeča se skleda trudnega popotnika!

Za zidovjem leži sedaj samo morje in mračni zapor z rdečo lučko; morje šumi, razbija, buta na breg in vihar pada na razburkane valove...

In samo čoln se ziblje privezan pod zidom, ziblje se, kakor bi bil nekaj živega, ki se brani pred prodirajočo močjo valov.

2.

Zdi se, kakor bi luč v stolpu za hip potemnela.

Moška glava se je naslonila na kri-

prepiljeno železje — in morje, ki ga ni mogoče preplavati v viharju. Železje bo kmalu odletelo — ostane še samo ena zapreka — samo ena!

Spet je šel na delo.

Morje se je srdilo, čoln se je rahlo zibal v zalivu, jetnik je pilil in zgoraj na zidu se je vojak zatekel v stražnico v zavetje pred butajočim vetrom.

In ko je bilo omrežje prepiljeno, ga je oprezno dvignil in postavil na tla; v hipu, brez pomiselnosti, je skočil na okno in od tam na tla. Zdelo se je, da se je šele tu zavedel, kaj ga čaka.

Vihar je butal, da se je opotekel. Tam, v celici, si ni mogel prav predstavljati njegove moči in šele zdaj, ko ga je suval, ko je bil ves omoten vsled hrumenja neizmerne morja, se je čutil brez moči in brez poguma. Tema se mu je zdela še bolj temna, vihar še bolj strašen, kipenje morja še hujše. Tu, prost zidov, na svobodi — je pozabil samega sebe. Mala črna človeška postava se je plazila v temi ob zidovju in se prihulila na voglu k tlom. Spet je bilo okoli njega samo sivo morje in zidovje črnega stolpa.

In morje se je krotaje zabavalo ob pečinah na bregu, človek je sedel, trepetal in poslušal med burnim bitjem srca. (Konec.)

Pod nebom.

Kot velik metulj je ležal zrakoplov na žametno zelenem travniku. In z bliskajočimi očmi je stal poleg njega mlad poročnik in ga gladil z roko, kot gladi konj svojega konja. Svojim tovarišem, ki so ga obdajali, je z gorkimi besedami razlagal prednosti stroja, in ko je eden izmed pomišljavcev omenil veliko nevarnost, ki preti, če odpove motor ali se zlomi propeler,

tedaj se je on zasmel velikodušno in dejal, da vendar ni nikaka stara teta, ki visi kot privezana na življenje in se boji vsakega dne smrti. On da živi pač rad, toda če mu njegova »čarovnica« zlomi vrat, bi bila to lepa in vesela, častna smrt, ki mora biti pravemu vojaku najvišje, in to mu je pač vseeno, če jo pretrpi v zraku ali na trdih tleh.

In poročnik je pogledal še enkrat, če ima pri sebi vse, česar potrebuje, in se je poslovil od oficirjev; nato je stopil v zrakoplov in se pritrdil na sedežu. Počasi in ponosno je zaplapolal beli metulj po planem travniku, zavil je še enkrat, kot v zadnji pozdrav nad tovariši, in potem plul višje in višje, dokler ni izginil v tenki, beli meglici na nebu.

Mladi letalec se je počutil, kot je dejal, šele v višini 600 metrov na svojem mestu. Njegovih 22 let ni poznalo nobene pomišljanja in nevarnost je bilo nekaj, kar je poznal le kot besedo, kot pojem mu je bila nevarnost neznana. Samo eno živ-

ljenje je in samo ena smrt, toda kako se prvo potom previdnosti obvaruje in se drugi izogne, tega se on ni učil. Šele prejšnji dan je bil prišel na bojno polje. Do tedaj je moral poučevati letalce in vsak dan se je moral nevoljen dvigati z mladimi letalci, on, ki je vedno želel poleteti s svojo »čarovnico« v sovražnikovo deželo na junaška dejanja...

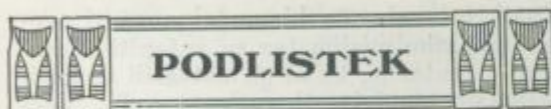
In končno, končno se mu je ponudila zaželjena priložnost. Polk je stal pred sovražnikom, ki je pod izvrstnim kritjem pripravil izborna postojanka. Treba je bilo samo, dognati moč nasprotnika, in ta naloga je bila poverjena mlademu poročniku.

Bil je lep in jasen septemberski dan in svet je ležal pod letalcem kot velika, na zeleno preprogo položena škatla. Samo, da je izgledala na nekaterih mestih, kot bi jo vzbočile težke, koščene pesti.

Naenkrat je postal pozoren. Tam za gosto obraslim ozemljem se je nekaj blestelo in res: tu so ležale čete na žitnem polju. Vzel je v roko zemljevid, na-

Turki tabore pri Galipoliju.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha. (Dalje.)

Mike Ahern, ki si ni pripisoval malo diplomatičnih zmožnosti in splošno veljal za »zelo načitanega« moža, ni več omenil dogodka gospoda Maxwella, temuč prešel kot zelo moder mož k splošnostim.

»No,« je dejal, ko je gospod Maxwell zadovoljno sedel pri svoji latvici, »kako Vam kaj ugaja kraj?«

»Zelo!« je radostno odgovoril. »Ugajajo mi ljudje in kraj.«

»Toda ubog kraj je,« je nadaljeval Mike Ahern.

»Bogastvo in uboštvo sta samo izraza za različne potrebe in želje.«

Mike Ahern ga je osuplo pogledal, popraskal se in zamrmral:

»Saperlot, to je res!«

»S tem hočem reči,« je prizanašaje menil gospod Maxwell, »da si ubožec malo, bogatin pa mnogo želi. In kolikor več si kdo želi, tem ubožnejši je. Bogat je torej samo drugo ime za ubog.«

To sklepanje je njegove poslušalce zelo presenetilo. Gospod Maxwell je bil izborna razpoložen, kakor je vsak, ki ga obdaja občudujoča množica. Seveda je rad ustregel in vse bolj točno obrazložil.

»Koga imate Vi za bogatina?« se je obrnil k Mike Ahernu.

»Bogatina? Pri moji veri, kakor se vzame.«

»Čisto prav. Vendar bi tako imenoval človeka, ki ima, recimo, stotisoč funtov?«

»Oh, Lord! Prav gotovo, tudi takega, ki ima polovico, da samo eno desetino. Presneto, človek, sto — tisoč funtov!«

»No, jaz smatram takega človeka za reveža, je mirno dejal gospod Maxwell ter nadaljeval: »In zakaj? — Zato ker še ni bilo človeka s stotisoč funti, ki bi si ne želel še enkrat stotisoč. In mož, ki si želi stotisoč funtov, je pa velik revež, ali ne?«

»Jaz že mislim,« je obotavljaje se odgovoril Mike Ahern.

»In, da se še bolj poglobimo v stvar,« je nadaljeval gospod Maxwell, ki mu je razgovor zelo ugajal. »Ali bi Vi sebe imenovali za reveža?«

»Presneto, naj se sam ali me kdo drugi smatra, za kar hoče, ubog sem, Bog ve, da zadosti.«

»In vendar bi bili še bolj ubogi, če bi imeli v banki v Tralee stotisoč funtov.«

»Res?« je vprašal Mike Ahern in mežiknil družbi. »To je pa čudna, zelo čudna reč.«

»No,« je hitel gospod Maxwell, »to je tako. Kako spite?«

»Izvrstno. Kakor hitro položim glavo na blazino, me ne vzbudi niti strel iz topa.«

»In jed Vam tekne?«

»Ravno tako izvrstno. Vprašajte ženo ali tam Anstie, pa Vam povesta.«

»Prav dobro. Če bi imeli stotisoč funtov, bi več ne spali in ne jeli. Radi dobička in ugodnosti, ki bi jih imeli pri tem, bi bilo vseeno, če bi imeli mesto bankovcev toliko svilenega papirja.«

Oddelek italijanske armade s kolesi na motor.

pravil nekaj znamenj, kretal se tja pa sem nad sovražnimi postojankami in naenkrat je videl, da so ga opazili. Pričelo je pokanje artiljerije, ki ga je vzela na piko. »Za Boga, kako slabo streljajo!« si je mislil in se kljub temu dvignil za par sto metrov višje.

Oni spodaj so najbrž izprevideli potrat, zato so prenehali. Toda temu miru ni zaupal; gotovo so si izmislili kaj drugega. Kljub temu pa ni mislil spraviti se kolikor mogoče hitro na varno. Po daljšem miru zadnjih dni mu je bilo v zraku tako, da je hotel na vsak način vztrajati.

Globoko pod seboj je zagledal naenkrat nekaj belega v zraku. Izpočetka se mu je zdelo kot navadna igrača, zmaj, ki ga spuščajo otroci, nato pa je rastlo, slednjič je lahko spoznal, da je to sovražni zrakoplov, ki so ga poslali, da ga zasleduje in uniči. »Vendar nekaj novega!« — si je mislil in se zaobrnil. Bil je 1500 m visoko, sovražnik ga je obkrožal bliže in bliže.

Bil je to čudovit lov v zraku, visoko nad zemljo pod modrim nebom. Komaj sta bila tako blizu, da so njuna telesa lahko služila za cilj, se je dvignil ali padel ta ali oni aparat. Takoj nato ju je ločila

malenkostna razdalja, da bi lahko v naslednjem trenutku zadela drug v drugega in se razdrobila, toda vedno sta se spretno izognila drug drugemu. V takih slučajih bi morala plačati z življenjem oba; poročnik ni hotel umreti na takonečasten način. To bi bila navadna »železniška nesreča« in zato ni treba iti v višino

2500 m v častipolnem letu svetovne vojske. Vzpenjala sta se više, vedno više... Zračni tlak je postal neznošen... Srce mu je močno bilo, šumenje in brnenje mu je napolnilo ušesa, toda on ni odjenjal

in sovražni letalec mu je sledil. Tu in tam je bilo kot da mu je odpovedala sapa... splul je niže, da bi se potem z enim sunkom zopet dvignil... In slednjič je prišel trenutek, ko je bil sovražnik kot izvrsten cilj pred njegovimi bistrimi, zasledujočimi očmi.

Poročnik je dvignil svoj revolver in pritisnil... Videl je razločno, kako se je nasprotnik sključil na sedežu, kako je roka spustila krmilo in kako je začel zrakoplov omahovati in padati. In medtem, ko je omahnil popolnoma, je zakrmil zmagovalec svojo »čarovnico« skozi belo tančico oblakov k cilju. Globoko spodaj pa je padel sovražni zrakoplov z veliko brnečo silo v krone košatih dreves, obesil se na veje, zatrepetal še nekoliko in obvisel mirno. In zeleni grob je pokril sanje mladosti in častiželjnosti, ki so se razkadile v močnem viharju železnih dni.

Noge mesto rok.

(K sliki.)

Zanimiva prikazen je Nemec Karol Herman Unthan, človek brez rok, ki se je dozdej kazal samo v raznih varijetajah. Mož pripoveduje sam o sebi:

Albanci korakajo proti Srbom.

»Na, nehaite s svojimi šalami! Zakaj bi ne jel in ne spal, če bi bil moj denar varen na banki?«

»Zato ker bi noč in dan ne imeli miru: če ne bo poloma, ki Vas uniči, če ne uide ravnatelj z Vašo vlogo, če ne bo vlomil tat. Nato bi prišla žena in hotela novo obleko in Anstie nov klobuk. Sosedje bi prihajali drug za drugim ter hoteli posojila, da Vam olajšajo breme. Noč in dan bi ne imeli miru, dokler bi ne bili zopet revež, ali bolje rečeno — bogatin, to se pravi, dokler ne bi malo imeli in si malo želeli.«

Mladina se je hihitala na račun Mike Aherna, zato je smatral potrebno, obrniti razgovor na kaj drugega.

»Vsekakor niste pri vojakihi mnogo prihranili. Šiling na dan, pa tudi ni mnogo.«

Gospodu Maxwellu se je zdelo, da je udarila strela. To nenadno odkritje ga je zmedlo. Slednjič je čul, kakšno sodbo so imeli ljudje o njem: smatrali so ga za odpuščenega vojaka ali še za kaj slabšega. Ves preplašen je gledal okoli sebe. Ko je to starec zapazil, mu je hotel pomagati iz zadrege.

»Glejte no,« je dejal. »Saj se Vam ni treba bati, Vaša skrivnost je pri nas varna. Policija bi dolgo čakala, če bi hotela kaj izvedeti.«

Gospod Maxwell je bil tako potr, da ni odgovoril. Mike Ahern mu je zopet pri-skočil na pomoč.

»Če je treba iti v boj, potem se vendar vsakdo boji? Vsaj po večini je tako.«

»Da!« je odvrnil gospod Maxwell, ko je počasi prišel k besedi. Dvignil je oči in se ozrl. In pri tem je nekaj zapazil. Bilo je sicer samo par neotesanih polic, na katerih so stale knjige. Posrečilo se mu je pri medli svetlobi razbrati besedo »Shakespeare« in srce mu je poskočilo veselja; med vsemi vzroki brezpošumnosti in obupnosti, ki so ga mučili v njegovem novem življenju, je bilo zanj pomanjkanje čtiva, pomanjkanje duševnega dela najhujše trpljenje. Čtivo mu je bilo v življenju glavna opora; postalo mu je življenjska potreba. In četudi je bridko občutil zapuščenost in uboštvo, ki sta bila združena z novimi razmerami, vendar je menil, da bi se laže oprostil neizmerne obupnosti, ki se ga je

včasih lotevala, če bi mogel ubežati svojim mučilnim mislim ter se zatopiti v kraljestvo fantazije, ki so ga ustvarili mojstri-pesniki v blaginjo človeškega rodu. Večkrat je že hotel prositi Petra, naj si izposodi zanj par knjig pri župniku; daleč naokoli ni bilo drugega človeka, ki bi jih imel. Toda opustil je iz boječnosti in trpel, da je njegova duša stradala. Tu pa je kar naenkrat nepričakovano odkril zaklad, njegov pogled je blestel sreče kakor pogled mnogokrat prevaranega zlatokopa, ko naleti v rjavi zemlji na zlato žilo.

»Da,« je odvrnil na vprašanje, »to je vse res. Nihče, in naj je še tako hraber, prvokrat ne sliši krogel brez strahu. A pogum se dvigne, če človek pomisli, da so nasprotniki ljudje, ki hočejo moriti. Nato mož zbesni in hoče vse uničiti.«

Fantje so ga dobro umeli; bili so sami člani bojnikov — vitezi lopate in meča.

»Človek je čudna stvar,« je nadaljeval gospod Maxwell. »Mnogokrat se konj splaši, posebno ponoči, radi ene sence, se ves trese, polije ga znoj, a jezdec ne vidi nič; drugič se zopet iztrže in zdivia. Čisto

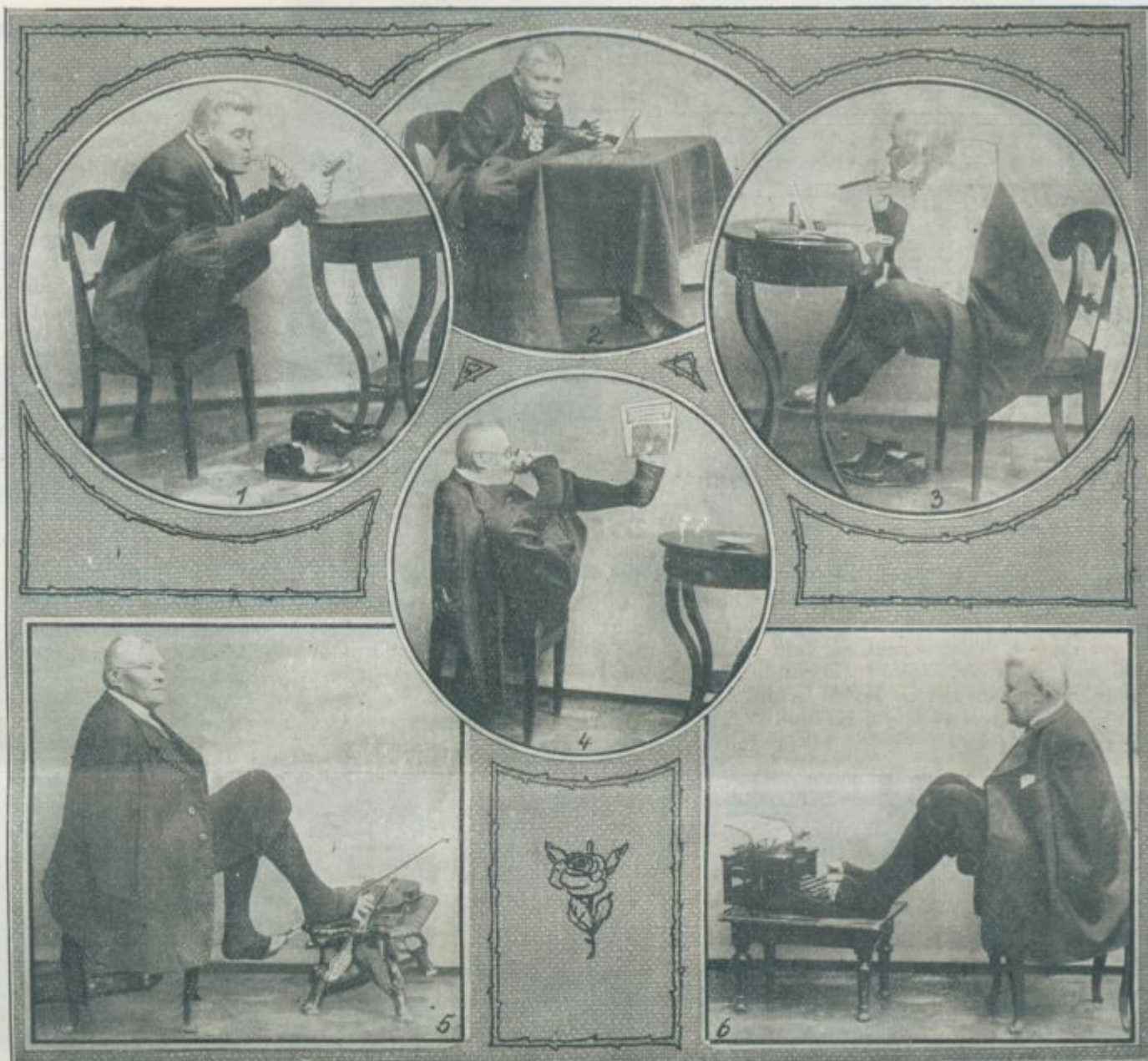
»Kdor me vidi svirati na goslih, na instrumentu, igrati karte, streljati, plavati, kdor me vidi, kako se umivam, brijem, režem nohte, ostrim svinčnik ali ravnam uro, temu se na prvi hip zdi nerazumljivo. Če se ozrem na svoje življenje in se spominjam truda, s katerim sem dosegel svoje sposobnosti, se mi ne vidi čudno. Zame je to naravno in prepričan sem, da zmore isto vsakdo, samo če ima željo, da se sam z lastno močjo prebije skozi življenje. Res je, da moja spretnost že presega potrebe vsakdanjega življenja, zato ne mislim te, temuč na vsakdanje zahteve človeka. Treba je samo neumornega nagona, da človek ostane samostojen, neodvisen od drugih. Vsako pomoč drugih ostro odklanjati, ako je le količkaj mogoče, da si sam pomaga. Da bom privadil svoje noge tako, kakor bi bile roke, to so moji starši vedeli, preden sem imel leto dni. Opazili so, da sem grabil s prsti na nogi za svečo, ki so jo prinesli pred mene. Raditega me niso obuvali. Pozneje sem z nogami nosil vse v usta in poizkušal griziti. Podpirala me je v mojem delu neizmerna radovednost in sila, doseči, kar drugi ljudje. Dve leti star sem se sam umil. Od takrat sem imel silno zavest, da zmorem vse. Kmalu sem čistil staršem in bratom obleko in se tako naučil delati. V četrtem letu sem padel v vodo in se začel učiti plavanja. Šest let star sem se znal sam sleči, leto pozneje obleči. Tako so bili izpolnjeni prvi pogoji za neodvisnost;

jaz sem se čutil človeka, odsih dob sem zadobil pogum in veselje do življenja.

Pri poizkušnjah, nadomestiti roke z nogami, se nisem mučil, a iz tega se ne sme sklepati, da je moja spretnost nastala samaposebi. Z neizrečno potrpežljivostjo sem poizkušal to in ono; zmerom v zaklenjeni sobi, ker sem se bal, da se ne

bi ljudje smejali mojim ponesrečenim poizkusom. Stokrat se mi kdaj ni posrečilo, a jaz sem vztrajal, vedno vztrajal.

Najtežje je bilo učenje, igrati na goslih. Dva učitelja sta me učila cela tri leta. Slednjič sem lahko javno nastopil. Enake težkoče sem imel z drugimi spretnostmi, posebno s pisalnim strojem. Prej sem mo-

Človek brez rok.

podobno se obnaša človek. Mnogokrat se ustraši sence in se vrže kot zbesnel v pogin in nesrečo.

»Kar pravite o konjih, je vse res,« je dejal neki fant. »Morali ste služiti pri konjici, drugače bi se tako ne razumeli. Toda samo radi sence se človek ne prestraši in ne spoti.«

»Ali mislite?« se je obrnil gospod Maxwell in motril fanta, ki je sedel med svojimi tovariši v kotu. »Pipo tobaka stavim, da ne preteče deset minut in Vi se boste tresli in trepetali kakor plaha deklica.«

»Strela, tega ne dosežete,« je odvrnil fant, ki je gospoda Maxwella povsem napačno razumel; vstal je, da odloži suknjo za dvoboj. »Tega ne dosežete ne Vi in ne kdo drugi. Pridi sem, ubogi dezertar, in poizkusi!«

Drugi so ga izkušali potegniti nazaj na klop in pomiriti, pa ni bilo lahko.

»Ne, ne!« je vpil. »Ne bom pri miru. Ali ni rekel, da se bom tresel pred njim? Vrag ga vzemi! Ukrotil sem že vse drugačne gospode kot je on. Kar pride naj ali pa naj stopi z menoj na dvorišče, da se

ne prestrašijo ženske. Ne in ne! Ne sedem, preden nisem obračunal z njim.«

Gospod Maxwell je bil ves osupel, celo prestrašen. Njegovi živci so bili močni, a novi, tuj položaj ga je bil nemalo zmedel.

»Popolnoma napačno ste me umeli, moj dragi!« je dejal in vstal. »Tako nisem mislil. Oblecite zopet suknjo!«

»Niste tako mislili?« se je rogal. »Seveda ne! Ali bi ne bili morda tako dobri in nam povedali, kaj ste mislili, ko ste grozili, da me prestrašite?«

»Tega nisem dejal,« je skromno odvrnil gospod Maxwell. »Hotel sem samo pokazati, kako lahko se na nas vpliva, tako lahko, da samo z besedo napravim, da se vsak med Vami v par minutah zjoče, smeje, se ujezi ali prestraši. Kaj hočete najprej,« je nadaljeval s prisiljeno veselostjo, »smeh ali strah?«

»I,« je odvrnil Mike Ahern, »napravimo tako kakor mož, ki bi bil moral voliti med čajem in žganjem. Rekel je, da bo pil malo žganja, dokler ni čaja. Najprej hočemo nekoliko strahu, da bomo vsaj lahko spali.«

»Le naj nadaljuje, a mene ne prestraši,« je dejal fant, ki je še vedno mislil, da ga izziva.

»Dajte mi torej tisto knjigo s police,« je dejal gospod Maxwell in pokazal na raztrganega, črnega Shakespeare-ja.

Pri tem se je zgodilo nekaj mučnega. V trenutku, ko je Mike Ahern segel po knjigi, se je začela njegova žena, vsa sključena trpljenja, presedati na slamnatem stolu, vila roke in tarnala:

»Oh, vo, vo, mavrone, mavrone! Če mislim na Tebe, moj najljubši med otroki! Da moram ravno ta večer misliti nate! Oh, kako sem sama in zapuščena! Oh, ne dotikajte se jih, ne dotikajte se knjig mojega sinka, ki sem ga tako ljubila. Oh, pustite jih, pustite! Ali mu nisem obljubila, da se jih nihče ne dotakne, dokler se ne vrne?«

To je bila stara, na Irskem dobro znana zgodba — zgodba o sinu-ljubljencu, o ponosu bratov in sester, zgodba o veselem, plavalasem dečku, ki nima veselja do iger in šal, temveč sloni samo pri knjigah in v molitvi. Določijo ga za duhovnika — cilj edinega, vse premagujočega koprnjenja ir-

ral izumeti nekaj delov za stroj, da je bil pripraven za „nogopis“. Kar se brzopisja tiče, danes lahko tekmujem z vsakim najbolj izvežbanim pisarjem na stroju.«

Nemška vojna uprava ga je pozvala, naj bi učil vojake, ki so izgubili roke. Unthan pravi: »V veliko veselje mi je, da bom s svojim znanjem lahko pomagal onim, ki so se ponesrečili v vojni. Brez dvoma se bo tisti, ki ga bom poučeval po svoji metodi, mnogo naučil in mnogo dosegel, morda še več kot jaz.«

Stotnik † Franc Lenart.

Smrt stotnika 17. pešpolka g. Lenarta na severnem bojišču je smrt pravega slovenskega junaka. Stotnik Lenart je bil zadnji dve leti adjutant tukajšnjega bataljona 17. pešpolka. Kot tak je šel dne 14. avgusta s polkom v vojsko. Dne 9. septembra je bil pri Grodeku na desnem kolenu ranjen. Boril se je tedaj še celo noč, dokler se ni onesveščen zgrudil na tla. »Slovenec« je o njegovih hrabrih delih tekom vojske prinesel iz peresa narednika Simončiča članek. Takrat je vse z zanimanjem in navdušenjem bralo, kako je ta častnik na čelu dveh stotnij pri umikanju armade več dni stražil neki kolo-dvor in od tam odvedel naš material. Dne 18. marca t. l. je šel zopet na čelu maršbataljona na bojišče. Pred »Mestnim Domom« se je takrat poslovil v imenu vojakov od prebivalstva. Takrat smo videli, da so vojaki z njim ene duše in eneča

srca. Tako je on znal svoje vojake vzgajati in pridobiti. In šli so z njim na boj kot vihar, vsak dan pridobivajoč slovenskemu imenu novo slavo. Bilo je 18. junija

Stotnik Franc Lenart,
padel na severnem bojišču.

t. l., ko je stotnik Lenart s svojimi vojaki prišel blizu sovražnika v neki goščavi. Nakrat je sovražnik naše zapazil in pričel se je ljuti boj. Neustrašeno so se stotnik Lenart in njegovi ljudje borili proti veliki sovražnikovi premoči, ki jih je obkoljeval. Sovražnik jih je pozival, naj se vdajo. Slovenski vojaki s svojim stotnikom pa so sklenili do zadnjega vztrajati na svojem mestu. Vojaki 17. pešpolka so s svojo krvjo

brali novih lavorik zastavi 17. pešpolka. Nakrat pa je priletel šrapnel ravno v glavo stotnika Lenarta, ki je padel na tla in takoj izdihnil svojo blago, plemenito dušo.

Spomin na tega moža bo neizbrisen pri vseh, ki so ga poznali. Po smrti je bil odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem 3. vrste z vojno dekoracijo.

† Alojzij Keznar.

Kakor je že marsikatero družino dohitela žalostna vest, da je njih dragi padel častne smrti daleč od svojega doma zunaj na bojnem polju, tako je tudi družini Keznar, po domače Jarčevi na Plešivcu, sporočil gosp. Arnejc iz Ledenic žalostno vest, da je njih sin Lojze padel na polju časti. Lojze je bil priden in pošten fant. Rojen je bil 1893. v Kotmarivasi.

24. novembra je bil v Karpatih smrtno zadet v glavo od sovražnega šrapnela. Ko je jemal od svojih dragih slovo, se je težko ločil od ljubelega doma.

Rekel je: »Zadnjikrat, zadnjikrat sem spal tukaj!« In res, ni mu več bilo usojeno videti še enkrat predragih domačih. Spavaj, spavaj mirno, dragi Lojze, v tuji zemlji, a Tvoj spomin ostane vedno med nami!

† Peter Keznar.

Komaj so se malo potolazili, že je dospela žalostna vest, da je tudi njih drugi sin mrtev. V zadnjem pismu, ki je bilo datirano od dne 4. aprila, je pisal, da je bolan. 15. maja je pisal njegov prijatelj, da so ga pokopali že 27. aprila. Umrl je za cesarja in domovino v Gribovi na legarju. Ob mobilizaciji je odšel k sanitetnemu oddelku.

Ivan Klinc,
odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo.

Alojzij Keznar,
padel v Karpatih.

Peter Keznar,
umrl v Galiciji.

Gabriel Keznar.

Franc Keznar,
četovodja,
slikan kot desetnik.

Janez Jaklič,
padel v Galiciji.

ske matere — s težko prihranjenimi beliči ga pošljejo v zavod. O počitnicah prihaja domov, luč oči svoje matere. Kar naenkrat izgine in zapusti strašen spomin na uničene nade in težka razočaranja. Njegovega imena ne imenujejo pri ognjišču, ki ga je oskrnil. Vrača se samo v večnih tožbah žalostno živeče matere, ki jih ne uduši nobena prepoved. Zanj ni tolažbe, četudi izve, da je sin, ki se ni smatral vrednega prevzvišenega stanu, ugleden časnikar pri enem največjih listov v Ameriki, da ima na teden deset funtov, da je imeniten mož, ki lahko doseže v svojem poklicu najvišjo stopnjo. Rajša bi ga videla kot mladega duhovnika-pomočnika pri zadnji cerkvi v Kerryjskih gorah, ali kje spodaj, kjer bi jejo valovi Atlantskega morja ob celice starih menihov in samotarjev, ali sploh kje drugje, samo da bi ga smela videti v mašniški obleki pred oltarjem Gospodovim.

»Glej jo, saj jih ne bo poškodoval,« je rekel Mike Ahern ženi, ki se je še vedno majala na stolu, vila roke in tarnala. »In uide tudi ne. Tu vzemite knjigo in pokazite, kaj si upate narediti.«

A živci gospoda Maxwella so bili preveč razdraženi. Polaščal se ga je čuden občutek strahu. Skrivnostno, v samotnih gorah ležeče selišče; vetrovi, ki so venomer tulili in zavijali po dolini; tema, ki je bila v hiši — samo goreča šota in drva so jo razsvetljevala in metala velike pošastne sence na zakajeni strop in sajaste trame; divji, bakrasti obrazi, ki so se risali v črnem, temnem ozadju; jezni fant, ki se je hotel pretepati brez vsakega najmanjšega izzivanja; tajno oprezovanje, s katerim so ga zasledovali, ko je šel po rebri; nenadni čustveni napad gospodinje, vse to je gospoda Maxwella opomnilo, da se nahaja v čudnih, morda smrtnonevarnih razmerah, ter mu živo klicalo v spomin besede gospoda Outrama:

»Bojite se, gospod Maxwell, najboljšemu stanu na svetu ne zaupate ter potrebujete talisman.«

Izkušal se je tega občutka otresti, a se mu ni posrečilo. Nato je mislil, da mu je rodbina, pri kateri je zadnje tedne živel v takšnem prijateljstvu, nastavila past. Morda je imel pri svojem starem strahu

vendar prav in se je pustil izvabiti v razmere, ki so bile združene s skrajno smrtnimi nevarnostmi. Vse, kar je slišal o krivolčnosti kmetov, o njihovem sovraštvu do gospodov, o malouvaževanju človeškega življenja, vse mu je prišlo na misel in v možganih mu je živelo edino vprašanje: Kako bi ubežal tem groznim ljudem in zopet prišel v civilizirane razmere.

Vzel je iz žepa prstan, ki mu ga je dal gospod Outram, in ga nataknil na mezinček. Prstan se je v temi začel svetiti in iskriti. Da bi ga vsi videli, je potegnil z roko preko čela in si popravil lase. Kmalu so bili vsi tako prestrašeni kakor on sam; Mike Ahern mu je potisnil Shakespearea v roko in dejal s tresočim glasom:

»Če hočete knjigo, nima nihče nič proti. Strah in smeh pa prihranimo za poznejši čas.«

Gospod Maxwell je vzel knjigo in se je zelo vpludno priklonil materi:

»Vrnem Vam jo ravno tako nepoškodovano, kakor sem jo prejel. Posodite mi jo za par dni.«

(Dalje.)

Rojen je bil leta 1891. v Kotmarivasi. Pred par leti je prevzel domačijo, pri kateri je že marsikaj popravil. Kajti bil je priden in pošten mladenič, priljubljen vsakomur, ki ga je poznal.

Počivaj sladko, dragi Peter, na svidenje nad zvezdami!

Pri vojaki sta še dva brata. Gabriel se nahaja na severnem bojišču še do pred kratkim zdrav in Franc, ki je že četovodja, je prišel že meseca oktobra 1914. ranjen s severnega bojišča ter se nahaja sedaj v Gradcu. Bog daj, da bi se vsaj ta dva vrnila svečno k svojim domačim!

† Janez Jaklič,

7. pešpolka, je padel v Galiciji dne 24. majnika 1915. Bil je doma v župniji Sv. Lenart pri 7 studencih v vasi Korpiče. Po obrti je bil krojač, priden, delaven krščanski fant. Zadela ga je krogla v trebuh. Naj mu bo gališka zemlja lahka!

sovražnika ob sabotinskem hribu in v bojih za Veliki Pal, nato so bili vrženi štirje infanterijski polki z doberdobskih vrhov, brezuspešno so sunili proti Tolminu, ponovili so na Kras napad z dvema divizijama, vedno kravo odbiti. Prešli so k novemu splošnemu napadu cele 3. armade od Plavij do morja; poraženi so bili štirje armadni zbori in izgubili četrtno napadalnih sil. Kako redke so postale njih vrste, sledi že iz tega, da

Topničarji 7. polka pokopljejo neznane padlega junaka.
(X) Ivan Haller iz Radeč.

Oddelek nemških vojakov s strojno puško.

Svetovna vojska.

Italijani zamen butajo ob železni zid naših čet in naših gor. Kraške skale rde v laški krvi, vsi napadi na slovensko zemljo so bili do sedaj brezuspešni. Soča nosi dan za dnem mrličje v morsk grob, pred avstrijsko črto se širijo mrtvaška polja. Ponesrečil se je prvi splošni napad, zamen je napadla ob Zdravščini infanterija, zamen ponavljajo napade na goriško območje. Za vsako ceno bi radi do Trsta in Gorice. Zabeležiti imajo samo neuspehe; naše čete so najprej porazile ob doberdobski planoti dve italijanski diviziji, istočasno krvavo odbile

mošč in Jožefov ob Visli. Naši so naskočili Staciank in Wysnico, sovražnik se je moral umakniti iz okolice pri Pšemislanih. Velik poraz je doživel na obeh straneh Krasnika, kjer je nadvojvoda Jožef Ferdinand predril rusko fronto. Število ujetnikov, ki je zrastle v juniju čez 200.000 mož, znaša v prvem julijskem tednu že

so par dni prenehali z napadi. »Močno in zvesto stražijo tako junaki južnozahodno mejo monarhije proti premoči sovražnika,« se je glasilo naše uradno poročilo po bitki in zagotavljalo hrabrim borilcem toplo hvaležnost avstrijskih narodov. Naša slovenska zemlja postaja krvavo pokopališče italijanskih armad, ki jih brezvestna in izdajska politika goni v smrt pred avstrijske bajonete in strojne puške.

Na severu je pohod proti Ljubljini prinesel zavezniškimi četami novih lavorik. Rusi so bili najprej vrženi proti Krasniku. Po hudi bitki je padel Krasnik, padel Za-

čez 50 tisoč; zavezniške čete dannadan kujejo železen obroč proti Varšavi.

Ljutosti krvavih bojev na Francoskem si ne moremo niti predstavljati niti razumeti. Vedno so iste postojanke, vedno isti kraji, s silovito hrabrostjo branijo na obeh straneh svoje jarke. Francoski napadi so se izjalovili; zdaj so prešli k napadom Nemci. Osvojili so postojanke v Argonih, vzeli so dve utrdbi v Vogezihi, zažgali Arras in uničili katedralo; prav poseben uspeh imajo pred Apremontom.

Na morju smo potopili laško torpedovko, naš podmorski čoln je potopil laško križarko »Amalfi«. Rusi so prisilili nemško bojno ladjo »Albatros«, da je zavozila na švedsko obrežje.

V Dardanelah kljub silnim napadom sovražnik ne more naprej. Število nemških podmorskih čolnov v Egejskem morju vedno raste. Nemci neumorno zasledujejo parnike v angleških vodah.

Zgodovina puške.

Kanonik Iv. Sušnik.
(Dalje.)

Velikanski uspeh se je pokazal že v danski vojni l. 1864., zlasti pa v vojski z Avstrijo l. 1866., v kateri so Prusi zmagovali uprav s svojo boljšo puško. Vsi dosedanja pomiselki so bili odstranjeni, puška z nabijanjem s pomočjo zaklopa je bila na površju in vse države so morale hiteti s sestavo in upeljavo novih pušk.

Risane cevi so zahtevale podolgovate projekte. Krogla je v primeri s svojo vsebino preširoka v svojem prerezu in jo

Ruski ujetniki prvi hip po ujetju in pa po očiščenju.

Na nevjorški borzi razpravljajo vojne dogodke.

v njenem teku zrak preveč ovira, njena začetna brzina prezgodaj opeša. Podolgovati projektil ima v primeri s svojo vsebino manjši premer, oziroma na isti prerezu večjo težo in vsled tega lažje zmaguje zračni odpor, njegova začetna brzina se dalj časa ohrani in vsled tega tudi veliko dalje leti. Zato so kaliber cevi zmanjšali. Že Francozi so pri svoji novi puški (sestav Chassepôt) znižali kaliber na 11 mm, povečali naboj smodnika in dosegli pri krogli začetno brzino 420 m

loma nasprotujejo, zato treba potem računa in praktičnih poizkusov dognati, v koliko je treba enega ali drugega vpoštevati. Daljša puška z močnim nabojem smodnika požene sicer res projektil z večjo močjo in hitrico iz cevi kakor pa kratka puška in manjši naboj, toda puška gotove dolžine in teže ne sme presežati, da ne postane pretežka in preokorna in vsled tega neporabna. Vsaka puška pri strelu udari nazaj, ta udarec pa ne sme biti tako močan, da bi strelcu tudi pri večurnem streljanju

na sekundo. Še pruska iglenica je streljala krogle z brzino le 300 metrov na sekundo. Istikaliber so vpeljali Angleži pri puški Henry-Martini in avstrijska armada pri novi puški Werndl katera je bila svoječasno morebiti najboljša puška evropskih držav. Velik napredek je bila vpeljava enotnih kovinastih patron, kakršne so sedaj v rabi.

Teoretična izvajanja so pokazala, da sespuškotem dalje strelja, čim večja je brzina, s katero zrno puško zapusti. Odpor zraku se tem lažje preмага, čim večja je teža krogle, čim manjši njen prečni prerez in čim ugodneje ji je izpeljana ost. Vsi ti činitelji so pa odvisni drug od drugega in si deloma nasprotujejo, zato treba potem računa in praktičnih poizkusov dognati, v koliko je treba enega ali drugega vpoštevati. Daljša puška z močnim nabojem smodnika požene sicer res projektil z večjo močjo in hitrico iz cevi kakor pa kratka puška in manjši naboj, toda puška gotove dolžine in teže ne sme presežati, da ne postane pretežka in preokorna in vsled tega neporabna. Vsaka puška pri strelu udari nazaj, ta udarec pa ne sme biti tako močan, da bi strelcu tudi pri večurnem streljanju

napravljalo prevelike težkoče. Tako je angleška puška Henry-Martini sicer izvrstno streljala, toda imela je jako močne naboje in razmerno zelo težke krogle, tako da je njen sunek nazaj v nekaterih posamičnih slučajih zlomil vojaku celo kost v rami. Zelo ugodne uspehe so dosegli z zmanjšanjem kalibra na 8 mm. Francoske poizkušnje iz l. 1886. so izborno uspele. Manjši kaliber je lahko prenesel močnejši naboj smodnika, prvotna brzina kroglice je bila veliko večja; seveda je bilo treba obliko projektila izpremeniti in ga znatno podaljšati. Naboji so postali manjši in lažjeji in vojak je vzel lahko veliko večjo množino patron s seboj na bojišče. Z vpeljavo novega brezdimnega smodnika pri puškah se je znatno povečala tudi začetna brzina projektila, ki je prej vojaku oviral prost pogled, ga sedaj pri streljanju ni več motil. Z vpeljavo novega smodnika, čigar sestavino smo že pri topovih opisali, je bilo treba tudi projektil znatno izpremeniti. Pri starih puškah, dokler se je rabil stari smodnik, se je izhajalo z navadnimi mehкими svinčenkami, pozneje so rabili nekoliko bolj trd svinec, kateremu je bilo v to svrhu pridejanega nekoliko (3%) antimona. Poizkušnje z brezdimnim smodnikom so pa pokazale, da ta snov več ne zadostuje. Ker je moral biti projektil precej dolg, so morale biti tudi poteze v cevi bolj močno zavite; silni pritisk plinov v puški je projektil tako naglo porinil skozi cev, da se risi niso mogli pravilno vanj vrezati, temuč so kar nakratko vso zunanjo plast posneli ter kroglo vrgli iz cevi, ne da bi se ista okrog svoje osi vrtela. Trebalo je zato bolj trde snovi kot pa je svinec. Francozi so v ta namen vpeljali za svojo puško bronaste, seveda precej dražje, projekte, ki vsebujejo 90% bakra, 6% cinka in 4% nikla. Druge države so pa svinčeno zrno prevlekle s tankim ponikljanjem jeklom, ki se je pri prehodu skozi cev vtisnilo v mehko svinčeno zrno.

V sedanjí vojski se rabijo izključno puške repetirke. Mesto enega samega naboja, se vloži po pet nabojev naenkrat v puško, ki se izstrelijo drug za drugim. Le Angleži in Francozi vkladajo v svoje puške po 8 do 10 nabojev naenkrat, vendar pa to po izjavi veščakov ni ugodno, ker je razlika v teži nabite ali izpraznjene puške prevelika. (Dalje.)

Kupujte in pišite le razglednice iz zbirke „Vojska v slikah“. Izšla je že IV. skupina.

Gorska pošta na albanskem obrežju.

DOGODBE

Važen razlog. Pouson du Percail je priobčeval v »Patrie« roman, ki je bil poln roparskih napadov, samoumorov, čudovitih rešitev, obglavljenj, zaljubljenj in podobnega. Sredi povesti pa je izostal nenadoma z nadaljevanjem. Urednik mu brzojavi. Pisatelj odgovori: »Dragi prijatelj! Vsled smrti osebe v moji povesti sem tako potr, da nisem zmožen nikakršnega dela. Prosim te, da mi dovoliš, da žalujem še osem dni po tej bridki izgubi.«

Dober odgovor. V sedemletni vojski so oblegli Francozi Göttingen. Poveljnik je poslal parlamenterja k rektorju na univerzo s prošnjo, naj vpliva na posadko, da se vda, sicer bodo njegove čete mesto izstradale. Navihani profesor Kastner je odgovoril, da nima vzroka mešati se v tuje zadeve. »To je stvar mestnega poveljnika, kar se pa tiče izstradanja, me grožnja nič ne oplasi: kot izredni profesor sem bil pet let v Lipskem in se tam naučil zelo temeljito lakote in gladi.«

Tat v cerkvi. Dobremu kmetu v švicarskem Oberlandu je bilo ukradenih več koz. Šel je k župniku, da se posvetuje z njim o načinu, kako priti tatu na sled in dobiti kože nazaj. Župnik je bil sicer smatran za čudaka, a je bil zelo prebrisane glave. Pomislil je nekoliko, potem pa rekel, da prevzame nase obveznost prisiliti tatu, da se pokaže. Drugi dan je bila nedelja. Kakor po navadi je bilo vse vaško prebivalstvo pri sveti maši. Ko je bilo vse končano in preden so verniki začeli vstajati s svojih mest, se je duhovnik obrnil pred oltarjem in jim namignil, češ, da jim ima še nekaj važnega povedati. Vsi so ubogali. Toda kljub temu je župnik zavpil: »In zakaj vendar ne sedite vsi, kakor sem vam naročil?«

»Sedimo, sedimo,« so šepetali po cerkvi.

»Zdi se mi, da ne,« je odgovoril župnik, »oni, ki je ukradel kože Petru Staufenu, še ne sedi.«

»Da, da,« se je oglasil kmet iz zadnjih cerkvenih klopi, »tudi jaz že sedim.«

Prvi zaslužek. Saški kralj Avgust je v svojih mladih letih srečal na lovu kmeta, ki se je čudil, da je neznani lovec ustrelil kar dve jerebici z enim strelom.

»Da, to se mora priznati, streljati pa znate, gospodi!«

»Ali ne?« je odvrnil kralj.

»Gotovo boste ustrelili lisico, ki mi žre kokoši.«

»Zakaj pa ne?«

»Dve marki Vam plačam.«

»Dobro!« je dejal kralj. »Jutri pridem s psi in ulovim tatco.«

»Roko!« je rekel kmet.

Udarila sta, in drugi dan je bil kralj na mestu s psi. K sreči je iztaknil lisico in jo ustrelil.

»Dve marki ste mi dolžan!« je dejal kmetu in mu vrgl lisico na prag.

»Čisto prav; tu sta.«

Kralj je vzel denar in ga ogledal. »Pri moji veri,« je vzkliknil, »to je prvi denar, ki sem ga sam zaslužil!«

Drugi dan je poslal kmetu novo obleko, ženi pa zlate uhan; tako je dobrodušni očka spoznal, kdo se mu je bil udinjal.

Zakaj mrtva riba tehta več nego živa? Pripovedujejo, da so nekoč na neki akademiji razpisali nagrado za onega, ki bi našel vzrok,

sam pa, ki ni veroval kar tako v en dan v slične prirodne kaprice, je storil drugače. Vzel je živo ribo in jo stavil na tehtnico. Potem je ribo ubil in stehal mrtvo. Videl je, da tehta živa toliko kakor mrtva.

ZDRAVSTVO

Naš sovražnik alkohol. Zunanje sovražnike odbijamo slavno, pustimo pa, da živi še vedno med nami sovražnik ljudskega blagostanja, grobar državne moči, prijatelj surovosti

Snubci na Balkanu.

zakaj mrtva riba tehta več nego živa. Seveda nagrada ni bila majhna, kajti za slično raziskavanje je bilo potrebno zelo natančno poznavanje naravnih skrivnosti. Število onih, ki so hoteli na podlagi trdnih principov in v dolgih razmišljanjih dokazati razvidno vzroke te prikazni, je sila naraslo. Ta jo je razlagal na podlagi duše in življenjske sile, drugi na podlagi gibanja, tretji zopet na kak drug način, kakor je pač umeval naravno filozofijo. En

in bolezn — alkohol. Vrčki piva, litri vina krožijo še po mizah. Odhod vojakov, prihod vojakov se slavi z alkoholom. Težke skrbi in žalosti, ki nam jih naklada sedanji čas, vtopi marsikdo v alkoholu. Izgovarjajo se z žejo. Žejen pa je samo, kdor je vajejen pijače, kdor živi v veri, da mora piti in piti in zopet piti. Človek, ki je vedno žejen, ni zmožen velikih naporov; človek, čigar kri je prevzeta alkohola, prvi omaga v boju z boleznijo, še cep-

ljenje se ga ne prime. To so že dokazali poizkusi pri živalih. Žival, ki je bila postala po cepljenju nesprejemljiva za nalezljivo bolezen, je izgubila nesprejemljivost, ko so ji dali alkohola; žival, ki je dobila pred cepljenjem alkohola, ni mogla predelati vbrizganega strupa. Alkoholist ne more prebiti težke bolezni, abstinent se poda brez strahu v okužene kraje.

Lisica bi rada grozdja, pa je nekoliko kislo.

Spravljajte črešnjeve peclje in peške. Črešnjevi peclji so izvrstno sredstvo za kašelj, nahod in mučno zaprtje vode. Ko bi ljudje poznali vrednost črešnjevih pecljev, ne bi hodili po njih. Črešnjeve peške stolci in naveži, z rožnim kisom namočene, na razbeljeno glavo, to hladi. Prah peške na vodi hladi notranjo vročino.

Višnje namočene v žganju so staro domače zdravilo za krče in klanje (kolero) po črevih.

GOSPODINJA

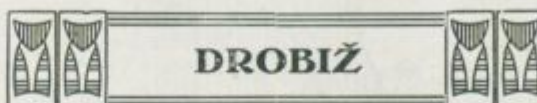
Zeliščna juha. Razreži dve pesti vrtno ločike, dve pesti kiselice, pol pesti kreše, pol pesti peteršilja in par peres bradavičnika, oplakni in deni v kozo, polij z dvema žlicama kurje masti, pari prav počasi in zalij z mesno juho. — Kdor ima špargelj, razreže lahko tudi tenke bilke špargeljeve na prav majhne kose. Kadar se dobi grah, deni k zelenjavi tudi grah in tenka kolesca mladega korenja.

Pripravljajte za zimo! Kmalu bo tu, treba se je pripraviti, letos bolj kakor kdaj, ker ne vemo, kaj nam prinese. Vsaka gospodinja naj si skuha in posuši kaj. Meso bo najbrž še dražje in še težko se bo dobilo, z mastjo bo težava. Ukuhano ali posušeno sadje ne potrebuje masti, treba je misliti na to. Varčujte z zabelo in oljem! Naberite si domačih rož za čaje, tem ni treba toliko sladkorja. Kruh se obeta, vendar bo treba delati po pameti z božjim darom. Drva se draže; kdor jih je kupil na pomlad, je naredil dobiček. Preskrbite se s premožom. Nastanejo lahko težave z vožnjo in človek stoji nekaj dni praznih rok. Taka je tudi s sladkorjem. Čebulo so popukali letos jako zgodaj okoli nas; dolgo se ne bo držala. Krompir kopljejo, ali mlad krompir

ni kaj zdrav in kmetje jedo rajši lanskega. Kdor že kuha nov krompir, naj ne opusti peteršilja in česna, da ne nastane kako ščipanje po črevih. Draginja na trgu je velika. Da ne bi bilo nad jerbasi kake višje roke, bi zahtevale ženske kmalu krono za jajce in dve kroni za kumaro. Zemlja rodi vendar kakor druga leta.

Kumare so grenke. Včasih je tega vzrok prečnojna greda, v kateri je zrastle sadika. Kumara pogreši tudi, če niso rastline dovolj suhe ali če zalivaš vroče z mrzlo vodo. Seme grenke kumare obrodi grenak sad.

Za ogrce. Zmešaj 30 gramov kolonjske vode, 10 gramov špirta, 1 gram jodkalija, 10 gramov ogljenokislega natrona, 100 gramov rožne vode, namoči v to zjutraj in zvečer gobico in zmoči rahlo obraz. Obrisati se ni treba.

DROBIŽ

Odkod ime »komis«? Ko je Valenštajn prodiral proti Stralsundu, je ostalo nekaj četr v Marki, katerim bi morali zasedeni kraji preskrbeti kruha. Ker to ni bilo mogoče, so prisilili sosednja mesta in vasi, da so vposlala žita. Posebna komisija je morala razdeliti ukaze in peči kruh, ki so ga imenovali »komisijski kruh«. Sčasoma je nastala beseda »komis«.

Jokajoče živali. Dolgo so dvomili, če živali jočejo. Sven Hedin pripoveduje v svojih zapiskih iz notranje Azije, da kamele, kadar čutijo svoj bližnji pogin, tako jokajo, da se človeku smilijo. Dopisnik »Gazette Médicale« je trdil, da jokajo tudi krave. Ko so jih hoteli trudne vpreči, so pretakale solze, dasi se niso branile dela. Vsekakor ne smemo sklepati, da jokajo vsi sesavci. Nekateri nimajo žlez za solze.

Svatba med mrtvimi. Mnogo naravnih plemen še vedno veruje, da se zakonsko življenje nadaljuje tudi po smrti, in kdor umre še otrok, je tudi na drugem svetu sam in zapuščen. Ta vera je med Kitajci zelo globoka in je vpegljala običaj, da se vrši poroka še po smrti. Vrši se tako: Duha moškega otroka, ki je umrl v zgodnji mladosti, poroče z duhom deklice, ki je umrla v isti starosti. Če je n. pr. umrl dvanajstleten deček, ga izkušajo sedem, osem let po smrti poročiti. Obrnejo se na posredovalca, ki ima seznam mrtvih deklic; ko so izvolili nevesto, vprašajo razlagalca zvezd za svet. Ta se posvetuje z duhovoma ženina in neveste. Če je izvolitev ugodna, določijo poroko. V ceremonijalni sobani mrtvega ženina posade njegovo papirnato soho v svatbeni opravi na stol. Ob devetih zvečer pošljejo dečkovi starši nosilnico v hišo deklice in prosijo, naj dovoli duhu mrtve deklice, da jo neso v novi dom. Nato polože papirnato punčko na nosilnico in jo odneso k papirnatemu ženinu. Punčko takoj dvignejo iz nosilnice in jo posadijo zraven ženina. Pred njo postavijo z jedili bogato obloženo mizo in množica svečnikov ju opominja, naj skleneta poroko in jesta od poročne pojedine. Slednjič zažgo papirnato dvojico in množico papirnatih slug, služabnic, nosilnic, denarja, obleke, pahljač in pip.

LISTNICA

Cenjene naročnike, ki niso še poravnali naročnine, **vnovič in nujno opozarjamo,** da jim list **brezpogojno ustavimo,** če do 20. julija ne plačajo naročnine.

- Zabava. -

Najpriljubljenejša ljubljansko zabavišče je „Kino Central“ v deželni gledališču!

V petek 16. julija predstavlja znamenito novost „Potapljač“ in veseloigro „75 & 76“ z Valdemarjem Psilandom v glavni vlogi.

V soboto 17. julija, nedeljo 18. julija in ponedeljek 19. julija je na sporedu znamenita velika drama „Boj za obstanek“ in veseloigra „Preljuba vojaška kuhinja“.

V torek 20. julija do 21. julija je na sporedu „Ognjena muha“.

Obisk tega najboljšega in najudobnejšega kinematografa je vedno večji. Ta kinematograf ima načelo, da bo od svojega čistega dobička vse dal ljubljanskemu občinstvu, zato naj ljubljansko občinstvo pridno poseča ta kinematograf.

Mestna hranilnica ljubljska

Ljubljana

Prešernova ulica št. 3

Največja slovenska
hranilnica

Denarnega prometa koncem leta 1914.:

K 740.000.000 —

Vloge

K 44.500.000 —

Rezervni sklad:

K 1.330.000 —

Sprejema vloge vsak delavnik
in jih obrestuje po

4 1/2 % brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna
in stoji pod kontrolo c. kr. de-
želne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične
domače hranilnike.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Ko- pitarjeva ulica 6

se priporoča za vsako-
vrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.

Katoliška
tiskarna
II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.